

~~અસ્વીકરણઃ સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહીં. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.~~

અસ્વીકરણઃ સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ ખાતે ગુજરાતની વડી અદાલતમાં
એસ.સી.એ.૫૮૮૨૦૧૩સીજે૩.ડોક વ્યાસ અભિષેખ

ખાસ દીવાની વિશેષ નાગરિક અરજી ક્રમાંક ૫૮૮-ની/૨૦૧૪

મંજૂરી અને હસ્તાક્ષર માટે:

માનનીય મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી ભાસ્કર ભટ્ટાચાર્ય	હસ્તાક્ષર/ -
માનનીય શ્રી ન્યાયાધીશ જે.બી. પારડીવાળા	હસ્તાક્ષર/ -

=====

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના પ્રતિનિધિઓને આ ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે?	હા
૨	અહેવાલકારને સંદર્ભિત કરવું કે નહીં ?	હા
૩	શું લોર્ડશીપ્સ ચુકાદાની સ્વચ્છ નકલ જોવાની ઇચ્છા રાખે છે ?	ના

૪	શું આ મામલામાં ભારતના બંધારણ, ૧૯૫૦ ની વ્યાખ્યા અંગે અથવા તેના અધિન કરવામાં આવેલા કોઈ આદેશ અંગે કાયદાનો કોઈ મહત્વનો પ્રશ્ન સંકળાયેલો છે?	ના
૫	શું આને દીવાની ન્યાયાધીશને પરિભ્રમણ માટે મોકલવાનું છે ?	ના

=====

વ્યાસ અભિષેક પ્રશાંતકુમાર અને ૮૮ અન્ય અરજદારો।

વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય અને ૩ અન્ય
પ્રતિવાદીઓ.

=====

=====

ઉપસ્થિતિદાર: અરજદારો તરફથી શ્રી મસૂમ કે. શાહ, વકીલ.

=====

=====

અધ્યક્ષપદ: માનનીય મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિશ્રી

ભાસ્કર ભટ્ટાચાર્ય-

અને

માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ જે.બી. પારડીવાલા

તારીખ : ૦૭/૦૪/૨૦૧૪

સી.એ.વી. ચુકાદો

આ વિશેષ દીવાની બમરિક અરજીએ દ્વારા, અરજદારો, સંખ્યામાં ૮૯ વિદ્યાર્થીઓ, જેમનું પ્રતિનિધિત્વ ~~લેમના~~ અનુક્રમે લેમના વાલીઓ દ્વારા કરવામાં આવ્યું છે, તેમણે નીચે દર્શાવેલ રાહતો માટે પ્રાર્થના કરી છે :-

“૧૯. તેથી અરજદાર આ માનનીય અદાલત સમક્ષ અત્યંત આદરપૂર્વક નીચે મુજબ પ્રાર્થના કરે છે કે:

(એ) રાઈટ ઓફ ચિલ્ડ્રન ટુ ફ્રી એન્ડ કમ્પલ્સરી એજ્યુકેશન રૂલ્સ, ૨૦૧૨ ના નિયમ ૩(૧) અને નિયમ ૮ ને બંધારણ તથા મૂળ અધિનિયમના અતિરેકી જાહેર કરવા મહેરબાની કરવામાં આવે. અથવા વૈકલ્પિક રીતે (એ) પ્રતિવાદી રાજ્ય સરકારને એ દિશાનિર્દેશ આપવામાં આવે કે તે અરજદારોને રાઈટ ઓફ ચિલ્ડ્રન ટુ ફ્રી એન્ડ કમ્પલ્સરી એજ્યુકેશન રૂલ્સ, ૨૦૧૨ ના નિયમ ૩(૧) ના અમલમાંથી મુક્તિ આપે.

(બી) ૨૦૧૫ની ટુકડી માટે પ્રથમ ધોરણમાં લાગુ પડે તે રીતે, અને ૨૦૧૪ની ટુકડી માટે પ્રથમ ધોરણમાં લાગુ ન પડે તે રીતે, બાળકોને નિઃશુલ્ક અને ફરજિયાત શિક્ષણનો અધિકાર નિયમો, ૨૦૧૨ ના નિયમ ૮ ને વાંચવા કૃપા થાય.

(સી) પ્રતિવાદી શાળાઓને અરજદારોને પ્રથમ ધોરણમાં પ્રવેશ આપવા અંગે દિશા આપવા કૃપા થાય.

(ડી) આ અરજીની સુનાવણી, સ્વીકાર અને અંતિમ નિકાલ બાકી હોય ત્યાં સુધી, કૃપા કરીને પ્રતિવાદી ક્રમાંક ૨ અને/અથવા ૩ ને પ્રથમ ધોરણમાં પ્રવેશ આપવાનો/દાખલ કરવાની દિશા આપશો.

(ઈ) ખર્ચ.

(એફ) માનનીય અદાલતને જે અન્ય કોઈ રાહત ન્યાયસંગત, યોગ્ય અને સમતાસંગત લાગે તે.”

૨. અરજદારો દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલ કેસનો સાર આ મુજબ રજૂ કરી શકાય છે:-

૨.૧ અરજદારો, જેઓનો જન્મ ૧લી જૂન ૨૦૦૮ અને ૩૧મી ઓગસ્ટ ૨૦૦૮ વચ્ચે થયો હતો, તેઓ તેમના સંબંધિત જન્મતારીખોના આધારે પ્રવેશના સમયે પૂર્વ-પ્રાથમિક શાળામાં પ્રવેશ માટે પાત્ર હતા. આ પ્રવેશો ૧૮મી ફેબ્રુઆરી ૨૦૧૨ પહેલાં આપવામાં આવ્યા હતા, જ્યારે આ આક્ષેપિત નિયમો અમલમાં આવ્યા નહોતા. અરજદારોના જણાવ્યા મુજબ, પ્રવેશના સમયે, જે વિદ્યાર્થીઓએ તે વર્ષની ૩૧મી ઓગસ્ટની અંતિમ તારીખે ૩ વર્ષ પૂર્ણ કર્યા હતા, તેમને પૂર્વ-પ્રાથમિક શાળામાં પ્રવેશ આપવામાં આવતો હતો. તેથી, અરજદારો તેમના પ્રવેશની તારીખોએ પૂર્વ-પ્રાથમિક શાળામાં પ્રવેશ માટે પાત્ર હતા. આક્ષેપિત નિયમો અનુસરે ૧૮મી ફેબ્રુઆરી ૨૦૧૨ના રોજ ઘડવામાં આવ્યા હતા અને તે તારીખ પહેલાં અરજદારોના પ્રવેશો થઈ ચૂક્યા હતા.

૨.૨ અરજદારોના મુજબ, પૂર્વ-પ્રાથમિક શિક્ષણ શિક્ષણમાં પ્રવેશર્જિદ્ છે અને નિયમોમાંથી એવું જણાય છે કે શાળામાં પ્રવેશ માટે, પૂર્વ-પ્રાથમિક માટે બાળકએ ૧લી જૂનના રોજ ૩ વર્ષ પૂર્ણ કર્યોલા હોવા જરૂરી છે અને પ્રથમ ધોરણ માટે ૧લી જૂનના રોજ ૫ વર્ષ પૂર્ણ કર્યોલા હોવા જરૂરી છે. અરજદારોનો દાવો છે કે મુશ્કેલી એટલા કારણે ઊભી થઈ છે કે અગાઉ વિદ્યાર્થીઓને અનુક્રમે ૩૧મી ઓગસ્ટના રોજ ૩ વર્ષ પૂર્ણ થતા પૂર્વ-પ્રાથમિક શિક્ષણમાં અને ૩૧મી ઓગસ્ટના રોજ ૫ વર્ષ પૂર્ણ થતા પ્રથમ ધોરણમાં પ્રવેશ આપવામાં આવતો હતો. અરજદારો રજૂ કરે છે કે નિયમોનો અમલ ભાવિ અસરથી થઈ શકે છે અને તેઓ વિદ્યાર્થીઓના હકોને ભૂતલક્ષી રીતે અસર કરી શકતા નથી.

૨.૩ અરજદારોના મતે, નિયમો વર્ષ ૨૦૧૨માં ઘડવામાં આવ્યા હોવા છતાં, પ્રથમ બે બેચ, અર્થાત વર્ષ ૨૦૧૨ અને ૨૦૧૩ માટે, બે અલગ-અલગ અધિસૂચનાઓ બહાર પાડવામાં આવી હતી, જેના પરિણામે તે બેચો માટે નિયમોની અમલવારીમાંથી મુક્તિ આપવામાં આવી હતી. અરજદારોનો દાવો છે કે સુધારેલ કાયદાના કારણે ત્રણ બેચ પ્રભાવિત થશે અને જો પ્રથમ બે બેચોને નિયમોની અમલવારીમાંથી મુક્તિ આપવામાં આવી હોય, તો એ જ સિદ્ધાંત ત્રીજા બેચ માટે અનુસરવામાં ન આવે તે માટે કોઈ કારણ નથી. તેથી, આ અરજી.

૩. અરજદારોની તરફથી કરવામાં આવેલી રજૂઆતોની મૂલવણી કરવા માટે, આર.ટી.ઈ. અધિનિયમની, ૨૦૧૨ના ફરજિયાત શિક્ષણ નિયમોની તેમજ તેમાં કરવામાં આવેલા વિવિધ સુધારાઓની નીચે દર્શાવેલ સંબંધિત જોગવાઈઓનો ઉલ્લેખ કરવો યોગ્ય રહેશે :-

૪.૧ આર.ટી.ઈ. અધિનિયમોની કલમ ૧૧ અને ૩૮ નીચે મુજબ વંચાય
છેવાંચવા જેવી છે:

૧૧. પૂર્વ-શાળા શિક્ષણની જોગવાઈ કરવા માટે યોગ્ય સરકાર. - ત્રણ વર્ષથી વધુ વયના બાળકોને પ્રાથમિક શિક્ષણ માટે તૈયાર કરવા તથા તમામ બાળકોને તેઓ છ વર્ષની વય પૂર્ણ કરે ત્યાં સુધી પ્રારંભિક બાળસંભાળ અને શિક્ષણ ઉપલબ્ધ કરાવવા દૃષ્ટિએ, યોગ્ય સરકાર આવા બાળકોને નિઃશુલ્ક પૂર્વ-શાળા શિક્ષણ પૂરું પાડવા માટે જરૂરી વ્યવસ્થા કરી શકશે.

૩૮. યોગ્ય સરકારની નિયમો બનાવવાની સત્તા. -

-(૧) આ અધિનિયમની જોગવાઈઓ અમલમાં મુકવા માટે, યોગ્ય સરકાર સૂચના દ્વારા નિયમો બનાવી શકે છે.

(૨) વિશેષરૂપે, અને ઉપરોક્ત સત્તાઓની સામાન્ય વ્યાપકતાને અક્ષુન્ન રાખીને, આવા નિયમોમાં નીચેના તમામ અથવા તેમાંના કોઈપણ વિષયો અંગે જોગવાઈ કરી શકાશે, એટલે કે:-

(એ) કલમ ૪ ની પ્રથમ શરતબંધ જોગવાઈ હેઠળ વિશેષ તાલીમ આપવાની રીત અને તે માટેની સમયમર્યાદા;

(બી) કલમ ૬ હેઠળ પડોશની શાળાની સ્થાપના માટેનો વિસ્તાર અથવા તેની સીમાઓ;

(સી) કલમ ૮ના ખંડ (ડી) હેઠળ, ચૌદ વર્ષની ઉંમર સુધીના બાળકોના નોંધપોથીઓનું જતન રાખવાની રીત;

(ડી) કલમ ૧૨ ની ઉપકલમ (૨) હેઠળ થયેલ ખર્ચની પરતફેર કરવાની રીત અને તેની હદ;

(ઈ) કલમ ૧૪ ની ઉપકલમ (૧) હેઠળ બાળકની ઉંમર નિર્ધારિત કરવા માટેનો અન્ય કોઈપણ દસ્તાવેજ;

(એફ) કલમ ૧૫ હેઠળ પ્રવેશ માટેની વિસ્તૃત અવધિ અને વિસ્તૃત અવધિ પછી પ્રવેશ આપવામાં આવ્યો હોય તો અભ્યાસ પૂર્ણ કરવાની રીત;

(જી) કલમ ૧૮ ની ઉપકલમ (૧) હેઠળ માન્યતાના પ્રમાણપત્ર માટે અરજિ કરવા સત્તાધિકારી, તેનું પ્રરૂપ અને પદ્ધતિ;

(એચ) કલમ ૧૮ ની ઉપકલમ (૨) હેઠળ માન્યતાનું પ્રમાણપત્ર જારી કરવા માટેનું સ્વરૂપ, અવધિ, રીત અને શરતો;

(આઈ) કલમ ૧૮ની ઉપકલમ (૩)ની બીજી શરત મુજબ સાંભળવાની તક આપવાની રીત;

(જે) કલમ ૨૧ ની ઉપકલમ (૨) ના ખંડ (ડી) હેઠળ શાળા વ્યવસ્થાપન સમિતિ દ્વારા બજાવવામાં આવનાર અન્ય કાર્યો;

(કે) કલમ ૨૨ની ઉપકલમ (૧) હેઠળ શાળા વિકાસ યોજના તૈયાર કરવાની રીત;

(એલ) કલમ ૨૩ ની ઉપકલમ (૩) હેઠળ શિક્ષકને ચૂકવાપાત્ર વેતન અને ભથ્થાં, તેમજ સેવાની શરતો અને નિયમો;

(એમ) કલમ ૨૪ ની ઉપકલમ (૧) ના ખંડ (એફ) હેઠળ શિક્ષકે બજાવવાની ફરજો;

(એન) કલમ ૨૪ ની ઉપકલમ (૩) હેઠળ શિક્ષકોની ફરિયાદોના નિવારણ કરવાની રીત;

(ઓ) કલમ ૩૦ ની ઉપકલમ (૨) હેઠળ પ્રાથમિક શિક્ષણ પૂર્ણ થયાનું પ્રમાણપત્ર આપવાનો ફોર્મ અને રીત;

(પી) સત્તાધિકારી, તેની રચનાની રીત અને તે માટેની શરતો તથા નિયમો, કલમ ૩૧ ની ઉપકલમ (૩) હેઠળ;

(ક્યૂ) કલમ ૩૩ ની ઉપકલમ (૩) હેઠળ રાષ્ટ્રીય સલાહકાર પરિષદના સભ્યોના ભથ્થાં તથા નિમણૂકની અન્ય શરતો અને નિયમો; (આર) કલમ ૩૪ ની ઉપકલમ (૩) હેઠળ રાજ્ય સલાહકાર પરિષદના સભ્યોના ભથ્થાં તથા નિમણૂકની અન્ય શરતો અને નિયમો.

(૩) આ અધિનિયમ હેઠળ બનાવવામાં આવેલ દરેક નિયમ અને કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા કલમ ૨૦ અને ૨૩ હેઠળ જારી કરવામાં આવેલી દરેક સૂચના, તે બનાવવામાં આવ્યા પછી શક્ય તેટલી વહેલી તકે, સંસદના દરેક ગૃહ સમક્ષ, જ્યારે તે સત્રમાં હોય ત્યારે, કુલ ત્રીસ દિવસની અવધિ માટે પેશ કરવામાં આવશે, જે એક સત્રમાં અથવા અનુસારી બે અથવા વધુ

સત્રોમાં સમાવી શકાય છે, અને જો ઉપરોક્ત સત્ર અથવા અનુસારી સત્રોના તરત પછી આવતા સત્રની સમાપ્તિ પહેલાં, બંને ગૃહો નિયમ અથવા સૂચનામાં કોઈ ફેરફાર કરવા માટે સંમત થાય અથવા બંને ગૃહો એ બાબતે સંમત થાય કે નિયમ અથવા સૂચના બનાવવામાં આવવી ન જોઈએ, તો ત્યારબાદ એવો નિયમ અથવા સૂચના માત્ર આવા બદલાયેલા સ્વરૂપમાં જ અમલમાં રહેશે અથવા, જે તે સ્થિતિ મુજબ, અમલદીન રહેશે; તેમ છતાં, એવો કોઈપણ ફેરફાર અથવા રદબાતલ તે નિયમ અથવા સૂચના હેઠળ અગાઉ કરવામાં આવેલા કોઈપણ કાર્યની માન્યતાને અસર કર્યા વિના રહેશે.

(જ) આ અધિનિયમ હેઠળ રાજ્ય સરકાર દ્વારા બનાવવામાં આવેલ દરેક નિયમ અથવા બહાર પાડવામાં આવેલી દરેક જાહેરનોટિસ, તે બનાવવામાં આવે અથવા બહાર પાડવામાં આવે ત્યાર પછી શક્ય તેટલી વહેલી તકે, રાજ્ય વિધાનમંડળો સમક્ષ મુકવામાં આવશે.

૪.૨ ૧૮મી ફેબ્રુઆરી ૨૦૧૨ના રોજ જાહેર કરાયેલા ફરજિયાત શિક્ષણ નિયમો, ૨૦૧૨ના નિયમ ૩(૧) અને ૮ નીચે મુજબ વાંચવા યોગ્ય છે:

૩. (૧) વિદ્યાર્થીઓના પ્રવેશ અંગે: કોઈ પણ પ્રાથમિક શાળા સામાન્ય રીતે પ્રવેશની તારીખે ૬મું વર્ષ પૂર્ણ ન કરેલ બાળકને પ્રવેશ આપશે નહીં. જોકે, જો કોઈ બાળક ૫ વર્ષની વય પૂર્ણ થયા પછી પ્રવેશ મેળવવા ઈચ્છુક હોય, તો તેને પ્રવેશ આપવામાં આવશે, શરતે કે તેણે તે વર્ષની ૧લી જૂનના દિવસે ૫ વર્ષની વય પૂર્ણ કરી હોય.

૮. પ્રવેશ પ્રક્રિયા:

(૧). કોઈપણ પૂર્વ-શાળા તેવા બાળકને પ્રવેશ આપશે નહીં જેણે વર્ષના ૧લી જૂનના દિવસે ૩ વર્ષની ઉંમર પૂર્ણ કરી નથી. પ્રવેશનો વિસ્તૃત સમયગાળો શાળાના શૈક્ષણિક વર્ષના પ્રારંભની તારીખથી છ મહિના રહેશે.

(૨). કોઈપણ શાળા પ્રવેશ માટે દાન લેશે નહીં, અથવા માતા-પિતાની મુલાકાત લેશે નહીં અને/અથવા બાળકોની કસોટી લેશે નહીં.

(અમારા દ્વારા ભાર આપવામાં આવ્યો છે)

૪.૩ ત્યારબાદ, તા. ૨૬મી જૂન ૨૦૧૨ની જાહેરનામાં દ્વારા, ગુજરાત રાજ્યના શિક્ષણ વિભાગે મફત અને ફરજિયાત શિક્ષણ નિયમો, ૨૦૧૨ના નિયમ ૩માં બાળકોને મફત અને ફરજિયાત શિક્ષણનો અધિકાર (સુધારા) નિયમો, ૨૦૧૨ [આગળ જઈને જેને ફરજિયાત શિક્ષણ સુધારા નિયમો, ૨૦૧૨ તરીકે ઓળખવામાં આવશે] ઘડીને સુધારો કર્યો છે. ઉક્ત સુધારો નીચે મુજબ જોગવાઈ કરે છે:-

૩. ઉક્ત નિયમોમાં, નિયમ ૩ માં, -

(૧) ઉપનિયમ (૧) પછી નીચેનો પ્રાવધાન ઉમેરવામાં આવશે, એટલે કે : શરતે કે શૈક્ષણિક વર્ષ ૨૦૧૨-૨૦૧૩ માં પ્રવેશ માટે, જે બાળકએ ૩૧મી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૨ ના રોજ અથવા તે પહેલાં પાંચ વર્ષની ઉંમર પૂર્ણ કરી હોય તેને પ્રવેશ આપવામાં આવશે.

૪.૪ ત્યારબાદ, તા. ૯મી મે ૨૦૧૩ની અન્ય એક જાહેરનામા દ્વારા, ગુજરાત રાજ્યના શિક્ષણ વિભાગે બાલકોને નિઃશુલ્ક અને ફરજિયાત શિક્ષણનો અધિકાર (સુધારા) નિયમો, ૨૦૧૩ [આગળથી જેને ફરજિયાત શિક્ષણ સુધારા નિયમો, ૨૦૧૩ તરીકે ઓળખવામાં આવશે] ઘડીને, ફરજિયાત શિક્ષણ નિયમો,

૨૦૧૨ના નિયમ ૩માં વધુ એક પરંતુક ઉમેરીને વધુ સુધારો કર્યો છે. ઉક્ત સુધારો નીચે મુજબ જોગવાઈ કરે છે:—

૨. ગુજરાત બાળકોના મફત અને

અનિવાર્ય શિક્ષણ નિયમો, ૨૦૧૨માં, નિયમ ૩માં, ઉપનિયમ (૧) ના સ્થાને, પ્રથમ શરતખંડ પછી, નીચેનો શરતખંડ ઉમેરવામાં આવશે, એટલે કે:—

આથી વધુમાં આ જોગવાઈ કરવામાં આવે છે કે શૈક્ષણિક વર્ષ ૨૦૧૩-૨૦૧૪માં પ્રવેશ માટે, જે બાળકએ ૩૧મી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૩ના રોજ અથવા તે પહેલાં પાંચ વર્ષની વય પૂર્ણ કરી હોય તેને પ્રવેશ આપવામાં આવશે.

(અમારા દ્વારા ભાર મૂકાશે).

૪. અરજદારીઓની તરફેણી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી શાહની દલીલો સાંભળ્યા પછી અને અભિલેખ પર રહેલી સામગ્રીનું અવલોકન કર્યા બાદ, અમે જાણવા પામીએ છીએ કે આ અરજદારીઓ જેવી જ સ્થિતિમાં રહેલા વિદ્યાર્થીઓના અન્ય એક સમૂહ દ્વારા પણ આવી જ પ્રાર્થનાઓ વિશેષ નાગરિક અરજી ક્રમાંક ૯૮૭૯ ઓફ ૨૦૧૩ માં કરવામાં આવી હતી, જેનો નિર્ણય આ જ ખંડપીઠ દ્વારા ૩જી જુલાઈ ૨૦૧૩ ના રોજ કરવામાં આવ્યો હતો, ત્યારે અમે તે જ પ્રકારની ફરિયાદ નામંજૂર કરી હતી. આ બે અરજીઓ વચ્ચેનો એકમાત્ર ફરક એટલો છે કે ઉક્ત અરજીમાં ફરજિયાત શિક્ષણ નિયમો, ૨૦૧૨ ના નિયમ ૮ ને પડકારવામાં આવ્યો હતો, જ્યારે હાલના કેસમાં નિયમ ૩ તથા નિયમ ૮ બન્નેને પડકારવામાં આવ્યા છે.

૫. ઉપરોક્ત અરજી નામંજૂર કરતાં, અમે નીચેની નોંધો કરી હતી:—

“૬. સર્વોચ્ચ અદાલતની બંધારણીય પીઠે બિહારી લાલ બત્રા વિ. ચીફ સેટલમેન્ટ કમિશનર, (ગ્રામ્ય) પંજાબ, ચંદીગઢ, અને અન્યો, જેનો અહેવાલ એ.આઈ.આર. ૧૯૬૫ એસ.સી. ૧૩૪ માં પ્રકાશિત થયો છે, તે

મામલે દર્શાવ્યા મુજબ, દરેક કાયદાનો કોઈ ને કોઈ આરંભજિંદુ અથવા એવો સમય હોવો આવશ્યક છે કે જ્યારેથી તે અમલમાં આવે, અને કાયદામાં ફેરફાર લાવવા ઈચ્છતો કોઈ નિયમ માત્ર આ કારણસર અવૈધ ઠરી શકતો નથી કે તે કાયદામાં ફેરફાર કરે છે. પૂર્વપ્રભાવી અસરથી અમલમાં મુકવામાં આવેલ નિયમ અંગે ક્યારેક અન્યાયની દલીલ શક્ય બને, પરંતુ જે મત એવો છે કે ભવિષ્યલક્ષી રીતે અમલમાં આવતો નિયમ માત્ર એટલા માટે અવૈધ છે કે તેના દ્વારા ભૂતકાળ અને ભવિષ્ય વચ્ચે ભેદ ઉત્પન્ન થાય છે, તે મત અસંગત અને અસ્વીકાર્ય છે.

૭. અમારાં સમક્ષ આવેલા આ મામલામાં, આવી મનાઈ લાદતો સુધારેલ નિયમ ફેબ્રુઆરી ૨૦૧૨ મહિનામાં અમલમાં મૂકવામાં આવ્યો હતો અને તેથી જૂન ૨૦૧૨થી શરૂ થનારા આગામી સત્રથી તેને અમલમાં લાવવામાં આવ્યો હતો. કારણ કે, આવા ફેરફાર પહેલાં, તે સમયે અમલમાં રહેલા નિયમ અનુસાર, જુનિયર કે.જી. અને સિનિયર કે.જી.માં પ્રવેશ સમયે અનુક્રમે તે વર્ષની ૩૧ ઓગસ્ટના રોજ ૩ વર્ષ અને ૪ વર્ષ પૂર્ણ કરેલા વિદ્યાર્થીઓના પહેલેથી જ બે બેચ અભ્યાસ કરતાં હતા, તેથી અગાઉ દર્શાવ્યા મુજબ નિયમોમાં બે ઉપબંધો ઉમેરવામાં આવી, તે વિદ્યાર્થીઓના આ બે બેચને લાભ આપવા માટે નિયમોમાં સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો. આ અરજીઓમાં રજૂ કરાયેલા મામલા મુજબ, કેટલાક વિદ્યાર્થીઓને ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૨ મહિનામાં નિયમ અમલમાં મૂકાયા પહેલાં જ, જૂન ૨૦૧૨થી શરૂ થનારા જુનિયર કે.જી.ના સત્રો માટે ઘણાં અગાઉથી પ્રવેશ આપવામાં આવ્યો હતો અને તેથી તેઓ નવા નિયમોથી પ્રભાવિત થવા જોઈએ નહીં.

૮. અમને ખેદ સાથે કહેવું પડે છે કે આવા તર્કથી અમે પ્રભાવિત થતા નથી, તેનું સરળ કારણ એ છે કે જેમ જ ૨૦૧૨ ના નિયમો પ્રકાશિત થયા, તેમ જ તે શાળાઓનું, જેઓએ અગાઉથી વિદ્યાર્થીઓને પ્રવેશ આપ્યો હતો, કર્તવ્ય હતું કે નિયમોના ઉલ્લંઘનમાં જેમને પ્રવેશ અપાયો હતો એવા વિદ્યાર્થીઓને પ્રવેશફી પરત કરે; અને તેમને ચાલુ રાખવાની પરવાનગી આપવામાં શાળાઓ તરફથી સ્પષ્ટ ગેરકાયદેસરતા હતી,

તેમજ એક સાથે, લાદવામાં આવેલા નવા પ્રતિબંધના સ્પષ્ટ ઉદ્દેશ્યમાં પોતાના બાળકોને જુનિયર કેજ માં અભ્યાસ કરવા મોકલવા બદલ વાલીઓ પણ દોષારોપણને પાત્ર છે.

૯. જૂન મહિનાથી વાસ્તવિક સત્રના આરંભ પહેલાં જ, શાળાના સત્તાધિકારીઓ તથા વાલીઓ કાયદામાં થયેલા ફેરફારથી સંપૂર્ણપણે માહિતગાર હતા અને આવા ફેરફાર છતાં, ગેરકાયદેસરતાને નિયમિત કરવા માટે પહેલાથી અમલમાં રહેલા નિયમોના ઉદ્દેશ્યમાં સંબંધિત બાળકોના અભ્યાસને ચાલુ રાખવાનો નિર્ણય કર્યો હતો; તેથી, આ નિયમોને મૂળ અધિનિયમ અથવા બંધારણની કોઈપણ જોગવાઈના ભંગરૂપ ગણાવી શકાય નહીં.

૧૦. તેથી, અમને જણાય છે કે આ અરજીઓમાં ઉઠાવવામાં આવેલા મુદ્દાઓ કોઈ પણ તત્ત્વથી રહિત છે. શાળાએ વસૂલ કરેલી ફી પરત આપવી જોઈએ કે નહીં, તે પ્રશ્નનો નિર્ણય આ અરજીઓમાં કરી શકાય તેમ નથી. આવા વિવાદોનો નિરાકરણ દીવાની દાવામાં થઈ શકે છે, કારણ કે વાલીઓના દાવાનું ભવિષ્ય વિવિધ તથ્યસંબંધી પ્રશ્નો પર નિર્ભર છે, જેમ કે વાલીઓએ શાળા સત્તાધિકારીઓને ચાલુ રાખવા માટે આગ્રહ કર્યો હતો કે નહીં, અથવા શાળા સત્તાધિકારીઓએ નિયમોના ઉદ્દેશ્યમાં તેમની અભ્યાસક્રમની સતતતા જાળવવા માટે નિયમિતીકરણની ખાતરી સાથે આગ્રહ રાખ્યો હતો કે નહીં. અમે સ્પષ્ટ કરીએ છીએ કે અમે આવા પ્રશ્નોમાં પ્રવેશ કર્યો નથી.”

૬. અગાઉની વિશેષ નાગરિક અરજી નં.૯૮૭૯ ઓફ ૨૦૧૩ માં આપેલા અમારા ચુકાદામાં અમે જે જ કારણો દર્શાવ્યા છે, તે જ કારણોસર અમે આ વિશેષ નાગરિક અરજી પણ ફગાવીએ છીએ. બાળકોને નિઃશુલ્ક અને ફરજિયાત શિક્ષણનો અધિકાર નિયમો, ૨૦૧૨ નો નિયમ ૩, તે જ કારણોસર ગેરકાયદેસર ગણાવી શકાય નહીં, જેના આધારે અમે નિયમ ૮ ને માન્ય ઠેરવ્યો હતો. એવું જણાય છે કે જ્યારે ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૨ મહિનામાં સુધારેલા નિયમો અમલમાં લાવવામાં આવ્યા, ત્યારે હાલના વિદ્યાર્થીઓના માત્ર બે સમૂહો, એટલે કે, જુનિયર કેજ અને

સિનિયર કેજી, અસરગ્રસ્ત થવાના હતા, કારણ કે વિદ્યાર્થીઓના માત્ર આ બે સમૂહો જ જૂના નિયમોના આધારે અભ્યાસ કરી રહ્યા હતા, જેમાં સત્રના પ્રારંભની તારીખે ૩૧ ઓગસ્ટ સુધીમાં ૩ વર્ષ પૂર્ણ કરેલા વિદ્યાર્થીઓને પ્રવેશ આપવા મંજૂરી હતી, અને તે કારણસર સુધારેલા નિયમો દ્વારા લાદવામાં આવેલા નવી વય મર્યાદાના પ્રતિબંધમાંથી તેમને મુક્તિ આપવામાં આવી હતી. પરંતુ અરજદારોના કહેવા મુજબ, ભલે તેઓ નવા નિયમો અમલમાં આવ્યા તે તારીખે અભ્યાસ કરતા ન હતા, તેમ છતાં, સમય પહેલાં, ૧ જૂન, ૨૦૧૨ થી શરૂ થનાર સત્ર માટે તેમને પ્રવેશ આપવામાં આવ્યો હતો. ઉપર ઉલ્લેખિત અગાઉની વિશેષ નાગરિક અરજીમાં આપેલા અમારા ચુકાદામાં દર્શાવેલા કારણોસર, આવી દલીલ ટકાઉ નથી.

૭. તેથી, આ અરજી કોઈપણ સારતત્વથી રહિત હોવાથી, સંક્ષિપ્ત રીતે ફગાવી દેવામાં આવે છે.

એસડી/–

(ભાસ્કર ભટ્ટાચાર્ય, સી.જે.)

એસડી/–

(જે.બી. પારડીવાળા, ન્યાયાધીશ) ~~મેથ્યુ~~

વધુ આદેશ:–

ચુકાદો ઉચ્ચારવામાં આવ્યા પછી, અરજદારો તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી શાહ અપીલ કરવાની અનુમતિ માટે પ્રમાણપત્ર આપવા પ્રાર્થના કરે છે.

ઉપરોક્ત મુજબ જે જણાવવામાં આવ્યું છે તેને ધ્યાનમાં લેતાં, અમે પ્રાર્થના મંજૂર કરવા માટે કોઈ કારણ જોવા મળતું નથી. પ્રાર્થના નામંજૂર કરવામાં આવે છે.

હસ્ત

✚/—(ભાસ્કર ભટ્ટાચાર્ય, મુખ્ય
ન્યાયમૂર્તિ.)

હસ્તા./— (જે.બી. પારડીવાળા, ન્યાયાધીશ.) મેથ્યૂ

વિષય: આર.ટી.ઈ. નિયમો, ૨૦૧૨ હેઠળ પ્રથમ ધોરણ અને પૂર્વ-પ્રાથમિકમાં પ્રવેશ માટેની સુધારેલી વયમર્યાદા (૧લી જૂનના રોજ અનુક્રમે ૫ અને ૩ વર્ષ પૂર્ણ) ની કાયદેસરતાને બહાલ રાખવા તથા તેમાંથી વયગાળાની મુક્તિ આપવાની માંગ કરતી ૮૯ વિદ્યાર્થીઓની અરજી ફગાવવા બાબત.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

~~અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહીં. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.~~

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====